

De geostrategische ligging van Panama is een gigantische troef voor het uitbouwen van handelsbetrekkingen met vier belangrijke, economische zones: de twee Amerika's, Azië en Europa.

Scharnierland

Panama bevindt zich tussen Noorden en Latijns-Amerika en vormt een landengte tussen twee oceanen namelijk de Atlantische en de Grote Oceaan. Het land heeft een oppervlakte van 75.082 km² en deelt grenzen met Colombia (zuidoosten), Costa Rica (westen), de Caribische Zee (noorden) en de Golf van Panama (zuiden).

Toen er op 23 december 1989 een einde kwam aan het dictatoriale bewind van generaal Manuel Noriega werd het land een parlementaire republiek met een stabiele democratie. Panama onderging een aantal diepgaande, politieke en institutionele veranderingen en kreeg op 31 december 1999 het kanaal terug van de Amerikanen. De bevolking (3,310 miljoen inwoners) woont voornamelijk in de steden (55%) en dan meer bepaald in de twee grootste steden van het land: Panama en Colón.

KANAAL EN VRIJHANDELSZONE: TWEE TROEVEN

Het lijkt geen twijfel dat Panama in de loop van de komende jaren een grotere plaats zal gaan claimen op het wereldtoneel. "Panama is de logistieke draaischijf

POLITIEKE EN ADMINISTRatieve STRUCTUUR

Panama is een parlementaire republiek. De president, de leden van het parlement en de twee vice-presidenten worden rechtstreeks verkozen via universeel stemrecht voor een periode van 5 jaar.

- Jongste verkiezingen: 3 mei 2004
- President: Martin Torrijos, leider van de Revolutionaire Democratische Partij (verkozen met 47,37% van de stemmen)

Panama is opgesplitst in 9 provincies, 3 (autonome) Indiaanse gemeenschappen en 74 gemeentelijke grondgebieden.

van Panama een logistiek en commercieel centrum: het Panamakanaal en de Vrijhandelszone van Colón.

Panamakanaal

Het Panamakanaal is een strategische ader voor de zeehandel: ongeveer 14.000 schepen varen er jaarlijks door. Het is een kruispunt van drie grote vaarroutes: de route van Azië naar de oostkust van de VS, de route van de oostkust van de VS naar de Pacifische kust van Zuid-Amerika en tot slot de route van Europa naar de Pacifische kust van Zuid-Amerika. De verbreding van het kanaal, waarvoor in oktober 2006 een referendum werd georganiseerd, werd met een ruime meerderheid goedgekeurd. Het is de bedoeling om een derde sluizencomplex te bouwen van 427 meter lang, 55 meter breed en 18,30 meter diep. Dat betekent dat er een nieuwe toegang moet komen naar die sluizen en dat de capaciteit van het kanaal zelf moet worden opgevoerd. De werkzaamheden zullen normaal gezien duren tot 2014. Door de verbreding zullen ook containerschepen tot ongeveer 12.000 EVP en bulkschepen (vrachtschepen die vaste goederen transporteren) tot 150.000 ton van het kanaal gebruik kunnen maken. Het resultaat zal een verdubbeling van de capaciteit van het kanaal zijn. De huidige en ook de toekomstige expansie van het land zijn ongetwijfeld aan de werkzaamheden te danken.

van heel Centraal-Amerika", zegt **Rudi Mertens**, economisch en handelsattaché op Cuba. Voor de doorvoer, opslag en distributie van goederen kan men gewoon niet om het land heen. Twee factoren

De Vrijhandelszone van Colón (CFZ - Colon Free Zone) bevindt zich op zowat 150 km van Panama City en is de tweede grootste vrijhandelsplaats na Hong Kong. Het is een trekpleister voor import- en exportbedrijven.

Vrijhandelszone van Colón

De Vrijhandelszone van Colón (CFZ - Colon Free Zone) bevindt zich op zowat 150 km van Panama City en is de tweede grootste vrijhandelsplaats na Hong Kong. Het is dan ook een trekpleister voor import- en exportbedrijven. De vrijhandelszone werd opgericht in 1948. Patrick Gillard, Trade Missions Coordinator bij het Agentschap voor Buitenlandse Handel, stelde onlangs een nieuwe landenfiche op naar aanleiding van de gezamenlijke economische missie onder leiding van Z.K.H. Prins Filip. Daarin staat te lezen: "Panama wordt gekenmerkt door het bestaan van twee afzonderlijke markten: CFZ (Colon Free Zone) en de 'rest van het land', het arme en achtergestelde gebied buiten de stedelijke centra. (...) De Colón Free Trade Zone (...) is een gigantische opslagplaats voor goederen uit Azië (65% van de export), de VS (13%) en Europa (11%), die van daar opnieuw uitgevoerd worden naar de omringende Latijns-Amerikaanse landen (Colombia, Equator, Venezuela en Centraal-Amerika). De vrijhandelszone is een autonome instelling van de Panamese regering en een steunpilaar voor de plaatselijke economie (...)."

VENNOOTSCHAP NAAR PANAMEES RECHT

Een ander voordeel heeft te maken met de vennootschap naar Panamees recht. Panama werd door internationale investeerders lange tijd stiefmoederlijk behandeld. Vanaf de jaren 1990 voerde het land liberaliseringsmaatregelen en fiscale incentives in om buitenlandse investeerders aan te trekken. In de grondwet staat bijvoorbeeld dat buitenlanders

dezelfde behandeling genieten als Panamezen. Er bestaat geen specifiek wetboek over investeringen, maar wel een opeenstapeling van diverse teksten. Voor investeringen is geen voorafgaande goedkeuring nodig, behalve als het gaat om investeringen die fiscaal vrijgesteld zijn. De overdracht van kapitaal of de repatriëring van dividenden zijn niet aan beperkingen onderhevig. Bovendien heeft Panama, om investeerders aan te trekken en gerust te stellen, een wet aangenomen (nr 54/98) met betrekking tot de juridische stabiliteit van investeringen. Concreet garandeert dit een stabiele toepassing van het geldende recht. Bovendien bezit Panama een vrij soepel juridisch raamwerk, dat een aantal niet te versmaden sectorale voordelen biedt: vrijhandelszones, toerisme, herbefossing,.... Alle economische sectoren komen in principe in aanmerking voor investeringen. Wel zijn er een aantal uitzonderingen, die te maken hebben met de aard van de activiteit (advocaten, detailhandel, radiozenders). Dergelijke activiteiten mogen alleen worden uitgeoefend door geboren Panamezen, genaturaliseerde buitenlanders of mensen die gehuwd zijn met een Paname(e)s(e) (grondwettelijk principe). Er hoeft geen minimumbedrag te worden geïnvesteerd, behalve voor

NUTTIGE WEBSITES

Hulp bij de export:

- Agentschap voor Buitenlandse Handel www.abh-ace.org
- Vlaams Gewest: www.flandersinvestmentandtrade.be
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest: www.brussels-export.be
- Waals Gewest: www.awex.be
- Federatie van 11 sectoren in de technologische industrie: www.agoria.be

Andere websites

- Panamese ambassade in Brussel embajada.panama@skynet.be
- Panamees consulaat Antwerpen www.consuladopanamaambers.be/
- Kamer van Koophandel België/Centraal-Amerika www.belacen.be
- Belgische ambassade in San José (Costa Rica) www.diplomatie.be/sanjosees/

Bron: Agentschap voor Buitenlandse Handel, Patrick Gillard: 'República de Panama', 2009.

wie aanspraak wil maken op de wet inzake juridische stabiliteit (in die gevallen bedraagt het minimaal investeringsbedrag 2 miljoen dollar). Ook de buitenlandse participatie in het kapitaal van Panamese ondernemingen is niet aan beperkingen onderhevig, tenzij voor nationale luchtvaartmaatschappijen. Rudi Mertens in Brussels Export News nr 63: "Veel buitenlandse bedrijven die actief zijn in Centraal- of Latijns-Amerika hebben het statuut aangenomen van naamloze vennootschap naar Panamees recht. Dat is een specifiek statuut voor *off shore* bedrijven: weinig belastingen, fiscale voor-

PANAMA EN ARMOEDE

In Panama bestaan er twee markten naast elkaar: de CFZ (Vrijhandelszone van Colón) en de rest van het land, dat buiten de stedelijke centra arm en achtergesteld is. Volgens een studie uitgevoerd door de Economische Commissie voor Latijns-Amerika en de Caraïben (CEPAL) onder de titel 'Armoede en inkomensverdeling in de periode 2001-2007', zijn er in Panama een miljoen armen. Dat betekent dat bijna 29 op de 100 Panamezen in armoede zou leven. Tussen 2001 en 2007 lijkt de armoede evenwel af te nemen (van 76 naar 51,9%). In de provincie Panama, in de hoofdstad en in de steden aan de kust en in de bergen is de minste armoede te vinden. De armoede is het grootst in de 'reservaten' of de gebieden waar de autochtone bevolking woont ('comarcas' in het Spaans).

PRAKTISCHE INFORMATIE

Hoofdstad
Panama

Oppervlakte
75.517 km²

Totale bevolking
3,310 miljoen inwoners (juli 2008)

Staatsvorm
Parlementaire republiek
President: Martin Torrijos

Munteenheid
Nationale munt: de balboa.
Deze munt is fictief aangezien
1 balboa = 1 dollar; alleen de
Amerikaanse dollar is in omloop

Transport

- wegens: renovatiewerken aan de gang
- verkeersreglement wordt niet goed nageleefd
- internationaal rijbewijs vereist
- internationale luchthaven in Tocumen: +/- 20 km van het centrum van de hoofdstad
- Veiligste vervoersmiddel in de stad: taxi (gele kleur)

Reisdocument
internationaal paspoort, 6 maand geldig na terugkomst in België

Talen
Officiële taal: Spaans
Courante taal: Engels
Zakentalen: Spaans en Engels

Religies
Sterke overheersing van het katholieke geloof

Tijdsverschil
Belgische tijd min 6 uur in de winter; min 7 uur in de zomer

Klimaat
Hoge temperaturen het hele jaar door in het hele land, behalve op grote hoogte. Regenseizoen van mei tot november.

Panama is een parlementaire republiek. President Martin Torrijos werd verkozen op 3 mei 2004.

HANDEL BELGIE-PANAMA 2003-2007

miljoen EUR	2003	2004	2005	2006	2007
Export					
	65,6	54,5	92,6	57,2	66,5
Import					
	106,2	62,2	78,8	48,9	75,1
Export: % variaties					
	-33,6	-17	70,0	-38,2	16,3
Import: % variaties					
	-61,6	-41	25,8	-37,9	53,5
Handelsbalans					
	-40,6	-8,1	13,8	8,3	-8,6

Bron: Agentschap voor Buitenlandse Handel, Patrick Gillard: 'República de Panama', 2009.

delen rond de afschrijving van materiaal, doeltreffende repatriëring van winst naar het land van herkomst..."

DE PANAMESE ECONOMIE

De Panamese economie is voornamelijk gebaseerd op dienstverlening (80% van het BBP). Sinds 1990 maakt de economie enorme sprongen voorwaarts. Het gemiddelde groeipercentage bedroeg maar liefst +5,4% tussen 1990 en 2007. De diensten, gebaseerd op de tertiaire sector, draaien rond het Panamakanaal, bankverrichtingen, de Vrijhandelszone van Colón, het verzekeringswezen, de inschrijvingen in het scheepsregister en de containerhavens. Andere actieve sectoren zijn transport, telecommunicatie, bouw en vastgoed.

Met de landbouw- en nijverheidssector gaat het al jaren bergafwaarts, wat mee heeft geleid tot een verslechtering van het sociale klimaat. De landbouwsector (nog altijd de grootste werkgever) bestaat uit de teelt van bananen, maïs, suiker, rijst, koffie, garnalen, hout, groente en vee. Naast die sector

beschikt Panama over zeer weinig grondstoffen: koper is de enige die wordt uitgevoerd. In zijn 'landenficke' legt Patrick Gillard de nadruk op twee minpunten: de corruptie en de drugstrafiek. Corruptie is er in alle domeinen, ook in de openbare sector (zowel in de uitvoerende en wetgevende als in de juridi-

Het Panamakanaal is een strategische ader voor de zeehandel: ongeveer 14.000 schepen varen er jaarlijks langs.

INVESTERINGSSECTOREN

- Internationaal Bankencentrum
- Vrijhandelszone van Colón
- Havensector
- Telecommunicatie
- Toerisme
- Industriële uitrustingen
- Uitrustingen en technologieën voor de landbouwindustrie
- Bouw: 17% groei in 2007 als gevolg van de immobiliënboom in het land. Er worden momenteel zowat 300 flatgebouwen gebouwd
- Mijnbouwsector
- Elektriciteit

Bron: www.awex.be

sche instellingen). Panama is bovendien een draaischijf voor de drugstrafiek vanuit Latijns-Amerika.

In de toekomst wordt veel hoop gevestigd op de ontwikkeling van het 'Panama's International Banking Center' (8 à 10% van het huidige BBP), dat ongeveer 110 multinationale banken zal groeperen, waarvan er een twintigtal een filiaal hebben in de CFZ. De andere vooruitzichten hebben te maken met de verbreding van het kanaal, de bouw van een nieuw sluiscomplex en een nieuwe haven aan de Grote Oceaan en de sanering van de baai van Panama.

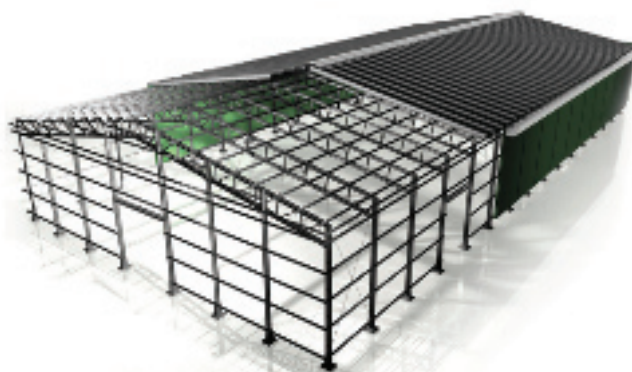
INVESTERINGSSECTOREN

Zoals gezegd bieden de republiek Panama en de Vrijhandelszone van Colón heel wat troeven voor buitenlandse investeerders. Voedingsproducten, elektronische uitrustingen, huishoudtoestellen, textielartikelen, cosmetica, modeaccessoires, auto-onderdelen enz.: er is een sterke vraag naar consumptie- en luxeproducten. Een brochure die wordt uitgegeven door het Agentschap voor Buitenlandse Handel, 'De handelsbetrekkingen van België met Panama', bevat recente cijfers en maakt de balans op van de export en de import tussen beide landen. Daarbij valt op dat de Belgische export naar Panama, net als de Belgische import, gekenmerkt wordt door ups en downs. Met het jaar 2003 als uitzondering, bestaan er in de bilaterale betrekkingen duidelijke parallellen: wanneer de export toeneemt, daalt de import en omgekeerd. In 2007 waren vooral twee sectoren in België actief in de uitvoer naar Panama:

- Scheikundige producten: 45,2 miljoen euro, d.w.z. 67,9% van de export.
- Machines en toestellen: 10,1 miljoen, d.w.z. 15,2% van de export.

Daarna volgen de onedele metalen (5,2%), voedingsproducten (3,0%), textiel (2,2%), kunststoffen (1,4%), optische instrumenten (1,1%), plantaardige producten (1,0%). Als we afgaan op de cijfers die beschikbaar zijn voor de eerste 9 maanden van 2008, bedroeg de Belgische export naar Panama 51,1 miljoen euro, wat een stijging van 5,4% betekent in vergelijking met de eerste 9 maanden van 2007.

Snel ruimte nodig??

p. 3071

Snel nood aan ruimte? Op zoek naar een snelle, flexibele oplossing?

Een duidelijke, gedetailleerde offerte binnen de 48u? Verifieerbare kwaliteit, niet enkel in België maar wereldwijd? Frisomat ontwerpt, produceert en bouwt reeds 30 jaar innovatieve gebouwen uit koudgewalst, verzinkt staal. Een juiste prijs en een korte levertijd voor elk project. Just in time, in overeenstemming met lokale statistische normering.

Meer dan 20.000 internationale referenties bewijzen het.

Hebt u snel ruimte nodig, praat met ons.

www.frisomat.com

FRISOMAT.
Innovaties in staal bouwing

PRODEM

Milieu- en energievriendelijke oplossingen voor de wakkere ondernemer

- ▶ milieutechnologie vertaald in bedrijfs-economisch voordeel
- ▶ op maat van uw bedrijf
- ▶ via haalbaarheidsonderzoek en inzet van VITO's brede expertise
- ▶ voorrang aan kmo's
- ▶ budgetvriendelijk
- ▶ waterbesparing en waterhergebruik - geur- en stofhinder - afvalreductie - bodemverontreiniging
- ▶ energiebalans en energiebesparing - alternatieve energievoorzieningen - valorisatie van afval

Voor meer informatie, neem contact op met:
VITO NV, PRODEM, Boeretang 200, 2400 MOL
Oost- en West-Vlaanderen:
Karen Vanderstraeten • Tel. 059 24 27 60 • 0499 54 67 78
Antwerpen, Limburg, Vlaams-Brabant:
Michel Lievens • Tel. 014 33 69 14 • 0478 48 53 96
www.vito.be/kmo

PRODEM

Met steun van de Vlaamse overheid

p. 3075

De scheikundige producten blijven daarbij op de eerste plaats staan, maar gaan wel met 9,9% achteruit. Machines en toestellen doen het dan weer 19,3% beter en vertegenwoordigen voortaan 15,9% van de export. Tot slot bevestigen de onedele metalen en bouwwerken hun aanwezigheid in de top 3 met een voorwaartse sprong van +28,7%.

ZAKENWERELD

Wat de verhouding met Mexico en Noord-Amerika betreft, is Panama een uitzondering: de invloed van Noord-Amerika is hier namelijk erg uitgesproken en geeft het hele land een hoog 'yankee' gehalte. Rudi Mertens in Brussels Export News nr 63: "In Panama City is alles modern, de zakentaal is Engels. De zakencultuur is er sterk beïnvloed door de VS. Er wordt meteen over zaken gesproken, zonder tijd te verliezen met formaliteiten." Bovendien hebben Noord-Amerikaanse consumptiegewoonten de hoofdstad ver-

Rudi Mertens: "Panama is de logistieke draaischijf van heel Centraal-Amerika. Voor de doorvoer, opslag en distributie van goederen kan men gewoon niet om het land heen."

overd, zodat er een soort 'scheuring' is ontstaan tussen twee consumptie-systemen: dat van Panama City en de zakenwereld enerzijds en dat van de rest van het land anderzijds. Zoals in de meeste landen in de regio, zijn persoonlijke contacten van zeer groot belang in Panama. Een degelijke follow-up is belangrijk, alsook een kwaliteitsvolle documentatie in het Spaans of het Engels. Zaken worden dikwijls besproken onder een zakenlunch, waarbij de echtgenoot of echtgenote aan-

er natuurlijk wel Belgische bedrijven aanwezig zijn in Panama, is de Belgische export naar die bestemming vooralsnog heel bescheiden. Volgens Rudi Mertens, die sinds 2001 in Cuba is, zijn daar een aantal redenen voor: "Er spelen culturele en taalkundige aspecten mee. Panama is tegelijkertijd Latijns en geamericaniseerd. Landen zoals Spanje, Italië, Portugal en zelfs Frankrijk exporteren gemakkelijker naar Panama. Toch lijkt het geen twijfel dat Panama (en de landen in Latijns-Amerika in het algemeen) een enorm potentieel bieden voor Belgische investeerders. Zit de regionalisering van het Belgische netwerk er voor iets tussen?" **Fabienne L'Hoost**, algemeen adjunct-directeur van het Agentschap voor Buitenlandse Handel: "Belgische bedrijven moeten worden aangemoedigd om meer naar verre landen te exporteren.... Vooral in tijden van crisis, wanneer het verzadigingsrisico van de export naar Belgische buurlanden reëel is. Panama biedt daadwerkelijk fraaie marktkansen".

De Panamese economie is voornamelijk gebaseerd op dienstverlening (80% van het BBP). Sinds 1990 maakte de economie een enorme sprong voorwaarts. Het gemiddelde groeipercentage bedroeg +5,4% tussen 1990 en 2007.

wezig is. Geschenkjes worden op prijs gesteld. Als je thuis wordt uitgenodigd bij een zakenrelatie, vergeet dan niet man of vrouw en de kinderen mee te nemen.

PRINSELIJKE MISSIE

In maart 2009 heeft een gezamenlijke missie naar Mexico en Panama plaats onder leiding van Z.K.H. Prins Filip. Het Agentschap voor Buitenlandse Handel en de drie regionale organisaties (FIT, AWEX en Brussel Export) nemen aan de missie deel. Ofschoon

MAP

DOLLARPARITEIT

De balboa en de dollar staan gelijk sinds de ondertekening van de monetaire conventie met de VS in 1904. De pariteit maakt het mogelijk om de inflatie stabiel te houden op +/- 1%. De dollar is de officiële munt in Panama. Panama is het enige land in Latijns-Amerika dat decennialang een volledige dollarisatie van zijn economisch systeem heeft kunnen volhouden zonder dat dit ooit in vraag werd gesteld.

HANDLING DIRECTORY, de referentiegids voor magazijnmaterieel, geeft een overzicht van 300 Belgische verdelers van materieel voor goederenbehandeling. In deze gids vindt u een gedetailleerd overzicht van de producten en merken die de belangrijkste verdelers op de markt brengen. Tevens vindt u in deze gids hun meest recente gegevens.

Zet uw goederenbehandeling en stockage op punt !

- Een onmisbare bron van informatie voor de logistieke professional!
- Objectieve informatie, verzameld door onze redactie
- Een eenvoudige lay-out waarmee u snel de gezochte informatie vindt

Antwoordstrook, knip uit en stuur op naar : Benefalux • Jorezstraat 21 - 1070 Brussel
• bedrijf@benefalux.be
• T. 02/556.03.56 • F. 02/523.03.55
• www.bedrijf-usine.be

Bedrijf: ..... BTW: .....

Activiteitssector: .....

Contactpersoon: ..... Functie: .....

Adres: .....

Postcode: ..... Gemeente: .....

Tel.: ..... Fax: ..... e-mail: .....

- Ik wil graag de Handling Directory 2009 ontvangen.
- Ik wil graag mijn productengamma gratis laten publiceren in de Handling Directory 2010. Gelieve mij te contacteren.
- Ik wil graag meer informatie ontvangen over uw voorwaarden voor publiciteit in de Handling Directory 2010. Gelieve mij te contacteren.